

Relația dintre performanța școlară și stima de sine a elevilor

„Unul din cele mai mari daruri pe care un profesor îl poate face unui elev este refuzul de a accepta părerea proastă pe care elevul o are despre sine.”

(Nathaniel Branden – “Cei șase stâlpi ai încrederii în sine”)

Fiecare elev, de-a lungul întregii școlarități, s-a confruntat cu situații când a obținut anumite succese școlare – unele remarcabile, altele mai puțin mulțumitoare – sau cu situații când a înregistrat insuccese. Atât performanțele cât și eșecurile le-au influențat sentimentul propriei satisfacții în raport cu sine. Școala românească se confruntă din ce în ce mai des cu elevi ostili, agresivi, anxioși/depresivi, nemulțumiți de aprecierile profesorilor/părinților, ajungând uneori la comportamente violente, consum de substanțe, repetențe/abandon școlar. Trebuie să-i învățăm pe elevi să aibă încredere în propriile forțe, să le conștientizeze, să depună un efort voluntar pentru o învățare eficientă.

Delimitări conceptuale

Atât în activitatea productivă, cât și în activitatea școlară, **performanța** a devenit punct de referință, ea fiind înțeleasă, de cele mai multe ori, ca o realizare deosebită, de vârf sau record. „Performanța este un nivel superior de îndeplinire a scopului”¹. Conceptul de **performanță școlară** - comportă două accepțiuni:

1. **Rezultat obținut de elev în urma evaluării nivelului de competență în cadrul activității de învățare.** Acest rezultat reprezintă un indicator al progresului elevului;

2. **Realizare de excepție, care depășește nivelul atins în mod obișnuit.** Acest aspect se referă la realizările elevilor cu o dotare superioară la concursuri, olimpiade sau în alte domenii.

Trebuie subliniată, din punct de vedere pedagogic, importanța raportării performanței la propriile capacități și limite. Numai prin această raportare ea se poate transforma într-un stimulent al fiecărei persoane. Prin asocierea cu noțiunea de autodepășire, mai precis prin raportarea performanței la propriile realizări anterioare, își îmbogățește semnificația educativă.

Stima de sine reprezintă o evaluare pe care fiecare persoană o face despre ea însăși, evaluare care poate fi diferită, în funcție de forma pe care aceasta o îmbrățișează: personală, colectivă, globală, multidimensională, de stare sau dispozițională. Indiferent de tipul de personalitate, de interesele pe care le avem, de statutul social la care am ajuns, de abilitățile pe care le avem și pe care ni le-am dezvoltat, toți ne facem această evaluare despre sine, despre propria persoană, referindu-ne la cât de buni ne considerăm a fi în comparație cu propriile expectanțe sau cu ale altora.

¹ Zlate (2009), p. 197

Componentele stimei de sine sunt descrise în literatura de specialitate ca fiind:

- *iubirea de sine* - componenta cea mai importantă deoarece „a ne iubi nu suportă nici o condiție: ne iubim în ciuda defectelor și limitelor, în ciuda eșecurilor și înfrângerilor. Această iubire de sine necondiționată nu depinde de performanțele noastre.”² Dragostea pe care familia o acordă în timpul copilăriei determină măsura în care fiecare se iubește pe sine.
- *concepția despre sine* - vizează atât cunoașterea de sine, cât și convingerea pe care o are o persoană cu privire la posedarea calităților și defectelor sale, la potențialul de care dispune și limitele care îl îngrădesc. Familia este cea care determină direcția spre care se îndreaptă concepția despre sine a copilului prin proiectele pe care le fac părinții pentru el.
- *încrederea în sine* – reprezintă capacitatea unei persoane de a lua decizii pe baza propriilor abilități și însușiri psiho-fizice și de a acționa adecvat pentru a face față provocărilor vieții. Aceasta se observă în comportamentul unei persoane în situații neprevăzute sau inedite. Originea încrederii de sine se află în tipul de educație primit de copil atât în familie, cât și la școală, prin puterea exemplului și buna comunicare.

Indiferent de activitățile pe care le desfășurăm, căutăm să satisfacem două trebuințe indispensabile stimei de sine: *necesitatea de a fi iubit* (apreciat, dorit, simpatizat) și *necesitatea de a fi competent* (performant, abil, înzestrat).

Releția dintre performanță și stima de sine

Performanța poate avea efecte pozitive sau negative asupra percepțiilor de sine ale elevului. Rosenberg (1979) reliefează aspectele distinctive dintre *stimă de sine ridicată (pozitivă)* și *stimă de sine scăzută (negativă)*. „Persoanele care au încredere în forțele proprii învață cu mai multă eficiență decât cele lipsite de încredere în propriile forțe, chiar dacă, în realitate, acestea din urmă sunt la fel de capabile.”³ Așadar trebuie să-i învățăm pe elevi să aibă încredere în propriile puteri și să-i orientăm către cunoașterea și conștientizarea acestora. Cercetările efectuate evidențiază faptul că „nivelurile înalte ale stimei de sine contribuie la sănătatea mintală în multe feluri, încurajând oamenii să realizeze mai mult și să fie mai mulțumiți cu ceea ce au realizat”.⁴ Un elev optimist, care-și cunoaște propriile posibilități, care are încredere în forțele proprii, va căuta să-i depășească limitele, să obțină performanțe cât mai înalte. Acestea se pot realiza numai pe fondul unei stabilități emoționale, capabilă să suporte tensiuni psihice intense produse de sarcinile dificile la care este supus și să înfrunte eventualele înfrângeri sau eșecuri. Când elevul se va confrunta cu dificultăți la școală, stima de sine ridicată îi va asigura manifestarea comportamentelor de adaptare, a capacităților de refacere, a

² Purcaru, (2010), p. 100

³ Hayes și Orrell (2003), p. 215

⁴ Hayes și Orrell (2003), p.214

confruntării active cu realitatea. Dimpotrivă, o stimă de sine scăzută va asocia atitudini mai puțin productive și agravarea situației prin evitări ale problemelor, prin anticipări negative, chiar fatalism.

Pentru a stabili ce tip de legătură există între performanța școlară și stima de sine am aplicat chestionarul *Inventarul Stimei de sine (S.E.I.)*, elaborat de Coopersmith, ce măsoară atitudinile evaluative față de sine însuși, în mai multe domenii: social, familial, personal și profesional (școlar), pe un eșantion de 70 elevi, dintre care 35 din ciclul gimnazial- clasele a VII-a și a VIII-a (20 băieți și 15 fete) și 35 elevi din ciclul liceal - din clasele a XI-a și a XII-a (18 băieți și 17 fete). Presupunând că *stima de sine crescută potențează performanța școlară, iar stima de sine scăzută diminuează performanța școlară, am apelat la Corelația Pearson* pentru “stima de sine totală” și “performanță școlară” și am obținut următoarele date:

		SS_totală	Performanță școlară
SS_totală	Corelația Pearson	1	,809**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	70	70
Performanță școlară	Corelația Pearson	,809**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	70	70
**.Corelația este semnificativă de la pragul de semnificație de 0.01			

Coeficientul Pearson rezultat în urma corelației dintre cele două valori este $r = 0,80$ ceea ce indică o corelație puternică, de intensitate crescută, de sens pozitiv. Puterea legăturii dintre cele două variabile este ridicată, valoarea lui r fiind aproape de 1. Valoarea lui p , pragul de semnificație este mai mică de 0,01, deci există o legătură semnificativă între performanța școlară și stima de sine, ceea ce semnifică faptul că ele se influențează reciproc. Cu alte cuvinte, stima de sine ridicată va indica o performanță ridicată, iar o performanță ridicată va indica o stimă de sine ridicată. Pe de altă parte, stima de sine scăzută va indica o performanță slabă, iar o performanță slabă va indica o stimă de sine scăzută. Se poate afirma astfel că elevii care au o stimă de sine ridicată au rezultate școlare foarte bune, și invers: elevii care au rezultate școlare foarte bune au o stimă de sine crescută. Pentru cei cu stimă de sine scăzută se poate afirma că în realitate au rezultate școlare slabe, și invers: elevii cu rezultate școlare școlare slabe au o stimă de sine scăzută.

În concluzie, putem afirma că între performanță și stima de sine există o relație de influențare reciprocă, deoarece elevii care au o stimă de sine ridicată sunt predispuși la a obține performanțe înalte, iar performanțele obținute le stimulează pozitiv stima de sine și tot așa ca într-o spirală ascendentă. Așadar performanța implică și influențează stima de sine, iar stima de sine implică și influențează performanța. Pe baza cunoașterii dimensiunilor pozitive sau negative ale stimei de sine

putem realiza predicții asupra performanțelor școlare ale elevilor și întocmi programe școlare diferențiate și individualizate care să asigure succesul școlar.

Bibliografie:

1. Branden, N. (2008), *Cei șase stâlpi ai încrederii în sine*, Editura Amsta Publishing, București.
2. Hayes, Nicky, Orrel, Sue, (2003), *Introducere în psihologie*, Editura ALL, București.
3. Hambly, K. (2005), *Cum poate fi consolidată încrederea în sine*, Editura Polimark, București.
4. Purcaru, I. D. (2010), *Stima de sine a adolescenților*, Editura Rovimed Publishers, Bacău.
5. Zlate, Mielu (2009), *Fundamentele psihologiei*, Editura Polirom, Iași.

Profesor învățământ primar: Bontea Mihaela

Colegiul „Anghel Saligny”, Tulcea

